

(המשך מעמוד 13)

● סנדרו דווקא הוא יו"ר מועצת המנהלים של תנובה, ומיכאל וינר הוא מנכ"ל החברה.

ארבעת האנשים הללו קובעים את מחירי החלב ומוצריו בארץ.

● בענף הטבק שלטת החברה המונופולית לית דובק. חברה זו נשלטת על-ידי בני משפחת גהל — מרטין גהל, שנולד ב-1904 בברלין ושעלה ב-1934, ובנו זרח גהל, שנולד ב-1946 בתל-אביב.

● מונופול קיים גם בענף הקפה. חברת עליה שולטת בייצור הקפה בארץ, וקובעת את מחיריו כרצונה: מחיר הקפה בארץ עולה תמיד, גם כאשר מחירו בעולם יורד. מיפעל עליה, שרכש את כל מיפעלי-הקפה המתחרים, נוסד על-ידי מישפחות מושביץ, פרומצ'נקו וקופילוב.

● מארק מושביץ, יו"ר מועצת המנהלים של החברה, נולד ברוסיה ב-1920, ועלה ב-1940. הוא למד בלונדון ובקמברידג'. הוא היה נשיא התאחדות התעשייתנים ויו"ר מועצת-המנהלים של הבנק הבינלאומי הראשון, שעבר לאחרונה משליטת רוטשילד לשליטת אייזנברג.

ענף הספנות הישראלי נשלט על-ידי שלוש חברות ענק: צים, החברה הימית להובלת פרי, ואליים, הנמצאת בבעלות בנק דיסקונט.

חברת צים שייכת לממשלה, לקרן היסוד, להסתדרות ולמשקיעים הפרטיים, המאוגדים הפעולה בצים בין הגורמים הללו — על כך יעיד המיקרה הבא: לפני כשנתיים, בעת שביתת-הימאים הגדולה, התכנסה הנהלת החברה כדי לקבוע את מדיניותה ביחס לשובתים. ההחלטה הייתה קשוחה ביותר, ונגדה את מאמצי-התיווך של ההסתדרות. אך בין המצביעים בעד ההחלטה בהנהלת צים היו גם אדם רנן, חבר קיבוץ עברון של השומר הצעיר, ואחד מראשי הכלכלנים בתנועה הקיבוצית, יר ברל רפפורט, מנהיג-סופלים ותיק, איש אודותי-העבודה.

● מנכ"ל צים הוא יהודה רותם, חבר קיבוץ שותיים. הוא נולד ב-1920 בפולין, עלה לארץ ב-1926 ולמד בגימנסיה הרצליה. רותם ניהל את חברת-הספנות של הקיבוץ המאוחד, והיה מרכז המיפעלים הכלכליים של תנועת התיישבות זאת.

החברה הימית להובלת פרי שייכת לשני שותפים, שזכו בעזרה ממשלתית נדיבה, ולא בכדי: שכן יעקב מרדורף ומיידה ברנר משתייכים למישפחת-המחליטנים המסופנת והגדולה ביותר של המשק ו-הפוליטיקה הישראלית.

● יעקב מרדורף הוא יו"ר מועצת המנהלים של החברה. הוא נולד בפולין ב-1913, ועלה ב-1932. היה מפקד אצ"ל לפני בגין, וח"כ מטעם תנועת-ההחיות.

● מיידה ברנר היא מנכ"ל החברה. ברנר נולד ברוסיה ב-1921 ולמד באוניברסיטת לונדון. היה פעיל בהגנה, ושירת בצבא הבריטי. ברנר הוא גם שותפו של הח"כ לשעבר, איש מפא"י דווקא הכהן בחברת-הדייג אטלנטיק, יחד עם יוסף קרמרמן, חותנו של מרדורף.

חברת אליים היא בבעלות משפחת רקנאטי, שלה שייך בנק דיסקונט. יו"ר החברה ומנהלה הכללי הוא רפאל רקנאטי, שבו כבר דובר בפרק הקודם.

לבידים

וכל השאר

● ענף הקיבוצים קיים קרטל בין חמישה מיפעלים גדולים, השולטים בענף כולו. חלק עצום מתצרוכת הנייר הישראלי לית מסופק על-ידי בנק דיסקונט. במועצת המנהלים של החברה ניתן למצוא את בני גמזר (דיסקונט), ריצ'רד ערמון (בנק הפועלים), אבא פרומצ'נקו (עליה) ו-יהודה ראש (בנק לאומי). מונופולים ואוליגופולים קיימים גם בענפי הצמיגים, התרופות, האלקטרוניקה, השיווק החקלאי והתחבורה הציבורית.

בין מחליטני הכלכלה הישראלית ניתן למנות עוד כמה אנשים שידם בכל:

● עזרם בן עמי, נצר למישפחת דני קנר ה"בילי"וויית עתירת-ההון, נולד ב-1905 בפנתית-קוהה. בן-עמי היה ראש-עיריית תנועה, ומחזיק במחצית ממניות מטריב. הוא היה פעיל בהגנה, וחלק נכבד מהנושעשה באדמת אשדוד. בעזרתה האדיבה של ממשלת-ישראל.

● יקותיאל פדרמן נולד ב-1914 ב-גרמניה, ועלה ב-1940. את הונו עשה ב-עבודות למען הצבא הבריטי. פדרמן היה

מייסדי קבוצת מיאמי, שאיגדה בעלי-הון אמריקאיים וישראלים, מבעלי ישאסבסט, והוא בעל הברת מלונות דן. אחיו, שמואל, גם הוא מבעלי רשת-מלונות זאת.

● מישפחת סחרוב ידועה דווקא בגי ללא אחד האחים — יהואל סחרוב, מי שהיה מנכ"ל המשטרה, והיה מעורב בפרשת שורת חתונדבים, אך שלושת האחים האחרים — ישראל, אליהו ואהרן, עוסקים בשורה ארוכה של עסקים, החל בביטוח וכלה בקרקעות.

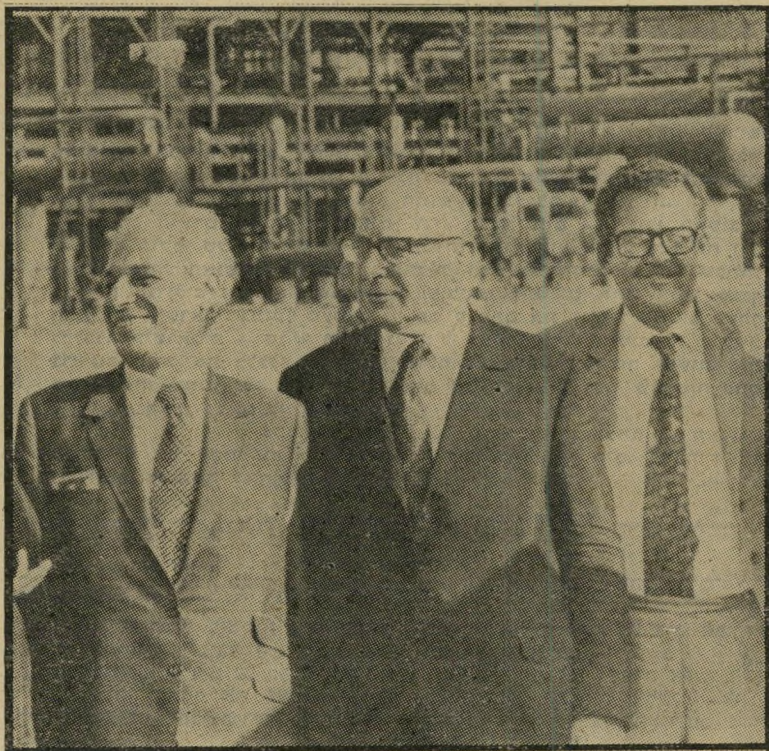
● אברהם קליר, יליד רומניה, ש-סיים את לימודיו בצרפת, הוא יו"ר מועצת

● מנכ"ל התאחדות התעשייתנים הוא פלג תמיר, שנולד בישראל ב-1928 ושי-למד בבית-הספר הריאלי בחיפה ובווינג'טון. תמיר הוא נצר למישפחת זאב זיבוי טינסקי, והיה חבר אצ"ל.

● נשיא מכלאים אליהו איזק-סוף, נשיא התאחדות האיכרים, שהוא גם חבר מועצת-המנהלים של בנק המזרחי המאוחד, ואבנר בן-יקר, יו"ר איגוד לישכות-המיסחר בישראל, איש עסקים ו-תעשיין יליד תורכיה, בוגר תיכון גאולה. אדירי-התעשייה, הבאים מן "המעמד החדש", מתרכזים במיפעלים השונים של

ספיר עם שאול אייזנברג וגודרה

ספיר בין אדמונד דה-רוטשילד ומיכאל צור

ההון הזר מתווך בין המחליטנים

המשק ההסתדרותי: כור, תנובה, המשביר לצרכן ואיגוד התעשייה הקיבוצית.

● נפתלי בלומנטל הוא מנכ"ל כור. בלומנטל נולד ב-1922 בגרמניה, ועלה ב-1934. הוא החל את דרכו בסולל בונה, וסיים בהינדסה ההסתדרותית עד שי הגיע לרוס-ימעדו.

כל אנשי ספיר

● ותר מכל אדם אחר, היה זה פינחס ספיר שידע למשק עד תומו את

שיתוף-הפעולה הפוליטי שבין מפא"י ו-הציונים הכלליים, בתיווכה של ההסתדרות. ספיר, במינסגרת תפקידיו במגדל שדה, היה האיש שהוביל שיתוף-פעולה פוליטי ואית-חרות כלכלית דרפוס שי שילוב ומיזוג כלכלי בין הפקטורים המכלליים השונים כי משק הישראלי. ספיר יצר את הי מרובע השוטף בחלק עצום של הי משק הישראלי: הון ממשלתי, הון פרטי, הון הסתדרותי והון זר.

תחילתו של התהליך היתה בהקמת הבנק לפיתוח התעשייה, ב-1956. ביסוד הבנק השתתפו ממשלת ישראל, בל"ג, בנק דיסקונט, בנק הפועלים, חברת העובדים ו-התאחדות בעלי התעשייה, כאשר תוך זמן לא-רוב הצטרפו אליהם כמה בנקים אחרים, ומשקיעים פרטיים מהארץ ומחול. כוחו של הבנק בא לו מכך שהעניק הלוואות בריבית נמוכה ונוחה-ההגדרה משהיו מוכרי נים. הבנקים האחרים להעניק, לצד הבנק נוצרה חברה להשקעות, שרכשה בעלות או שליטה בכמה עשרות חברות ומיפעלים במשק הישראלי. מנכ"ל הבנק הוא אב"ר רהם פרידמן, שעוד ידובר בו.

אך גולת הכותרת של המיזוג בין ה-סקטורים השונים של המחליטנים באה לידי ביטוי ביסוד קונצרן כלל ב-1962. החברה הוקמה בעיקבות ועידה כלכלית במיאמי, פלורידה, ביוזמת פנחס ספיר, או שרה-מיסחר-התעשייה. מייסדי החברה היו הבנק לחקלאות (ממשלתי), הבנק ל-פיתוח התעשייה, בל"ג, כור, סולל בונה, בנק הפועלים, החברה המרכזית (בעלי הון פרטיים בישראל — גורביץ, צימרמן, טייבר, סקר ועוד) ובנק דיסקונט.

כלל, שנולדה מלכתחילה כדי למשוך הון מחוץ-לארץ, הפכה לשדה-מערכת, שבו נאבקו על השליטה שלוש הבנקים הגדולים. ברגע זה מולק דווקא בנק ה-פועלים, שברשותו מעט פחות מ-50% ממניות כלל.

בבעלות מלאה או חלקית של קונצרן כלל נמצאים היום כ-200 מיפעלים ו-חברות. כמה מהבולטים שבהם: כיתן דיי מונה, נשר, אורדן, מכשירי תנועה בע"מ, אזורים, כתר, כלטקס, בנק טפחות ו-ישראלום.

כלל שולטת היום בחלק עצום של המשק הישראלי, ומחליטני קונצרן זה מהווים את אחד החותמים החשובים המאחדים את האגפים השונים של מחליטני הבנקים ה-שונים והסקטורים השונים.

● מנכ"ל כלל הוא אהרון דוברת, שנולד ב-1931 בארגנטינה, ושעלה ב-1959. דוברת נישא בארגנטינה לבתו של שגריר ישראל שם, יעקב צור, ובביתו הכיר את פינחס ספיר, שגרם לבואו לארץ. את הקאריירה שלו עשה דוברת במרכז להשקעות ובמיסחר-המיסחר-התעשייה.

● אברהם פרידמן הוא מנכ"ל משותף של כלל. הוא נולד ב-1905 בחיפה, והינו גם יו"ר מועצת המנהלים של הבנק לפיתוח התעשייה, החברה המרכזית, ונשר. פרידמן חבר גם במועצות המנהלים של טיבים כימיים, ק.ב.ע. בע"מ וחברות אחרות.

● רב-אלוף (מיל') צבי צור (אינו קרוב לצבי צור מכור כימיה) הוא מנכ"ל חטיבת התעשייה בכלל. צור נולד ב-1923 ברוסיה, למד בארצות-הברית ובצרפת, ו-היה רמטכ"ל צה"ל. צור הוא גם מנכ"ל החברה המרכזית (משקיעים פרטיים), וגר בצהלה.

● ברוך ברק הוא חבר מועצת-ה-מנהלים של כלל, ונציגו של המיליונר האמריקאי ויקטור קרטר. הוא נולד ב-1928 בגרמניה, ועלה ב-1937. ברק למד במיקוה-ישראל, ועשה את הקאריירה שלו במישרד-האוצר, בשירות-החץ ובמישרד ה-מחליטנים חשובים אחרים של כלל הם רוקרטר אהרון, יהודה וילסון ויוסף הרפז.

הצלחתם של הבנק לפיתוח התעשייה וקונצרן כלל הולכה להקמת החברה לישראל, שבנתה על אותם יסודות. מי שסברו שמיזוג סוגי-ההון השונים ויצירת כוח מאוחד ומגובש של מחליטנים נעשו במיטתרים, אינו אלא טועה. במאמר בדבר, בדצמבר 1969, נאמר כך: